



**DIE RELEVANSIE VAN HISTORIESE JESUS-NAVORSING
VIR KERK EN TEOLOGIE:
'N HERMENEUTIESE VRAAGSTELLING**

DANIEL JOHANNES CORNELIUS VAN WYK

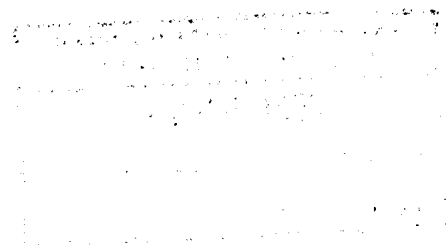
Ter gedeeltelike vervulling van die vereistes vir die graad

**DOCTOR DIVINITATIS
(Nuwe Testament)**

**Fakulteit Teologie
Universiteit van Pretoria**

2000

Promotor: Prof dr A G van Aarde



514374195



UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

Opedra aan my vader en moeder, Daan en Frieda van Wyk

Finansiële bystand van die National Research Foundation (vroeër SWO) word hiermee erken. Opinions wat in hierdie navorsing uitgespreek word en gevolgtrekkings waartoe gekom word, is dié van die outeur en nie noodwendig dié van die NRF nie.

AKADEMIESE INLIGTINGSDIENS UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
2001-03-03
Klasnommer: ZAR 232.90 3
Aanwinstnommer: 114663922 VAN WYK

Aan die einde van hierdie studie is enkele woorde van dank gepas teenoor diegene wat op 'n besondere wyse daartoe bygedra het om hierdie studie tot voltooiing te sien.

Twee persone se invloed in my lewe was grootliks die inspirasie vir hierdie studie. Hulle voorbeeld en motivering het my lewe en denke beslissend beïnvloed. Ek is in dié verband onuitspreeklike dank aan en waardering teenoor my vader, D J C van Wyk verskuldig. In my ouerhuis het ek die geloofwaardige voorbeeld van geloof in God en liefde vir die kerk gesien. My vader se behoudende, dog kritiese aanslag met sy vlymskerp insig en onderskeidingsvermoë het 'n onuitwisbare stempel op my gelaat. Ek sal nooit kan of wil ontken dat hy my denke in die teologie beslissend gevorm het nie. Hy het 'n groot rol gespeel (selfs ten spyte van sy soms uitgesproke teësin in die onderwerp) in die versorging van die manuskrip.

Die ander persoon is my promotor, prof A G van Aarde. Met sy briljantheid as akademikus, sy enorme werksvermoë en sy eindelose entoesiasme vir die Nuwe-Testamentiese wetenskap het hy my belangstelling oor baie jare so geprikkel dat hy die groot inspirasie agter my studie in die Nuwe-Testamentiese wetenskap in die algemeen en die proefskrif in die besonder was. Ek is besondere dank teenoor prof Van Aarde verskuldig vir die wyse waarop hy my deurentyd aangemoedig het om my eie opinie te vorm en my eie denke te volg. Ek besef nieteenstaande dat ek vir hom tot frustrasie moes wees deur in sommige opsigte teenoor hom standpunt in te neem. Die tekortkominge in die proefskrif is derhalwe aan my eie gebrek aan insig en vermoëns toe te skryf en nie aan dié van my promotor nie.

Prof G M M Pelser het oor baie jare bygedra tot die vorming van 'n kritiese ingesteldheid ten opsigte van kerk en teologie. Prof C J den Heyer (Kampen, Nederland) het baie meegehelp om my denke rondom die onderwerp te vorm en rigting aan die proefskrif te gee. My dank gaan aan hom en sy vrou, Adri, wat die studie in Nederland so aangenaam gemaak het.

Ek is baie dank aan die Nederduitsch Hervormde Kerk (die Kuratorium vir Teologiese Opleiding, spesifiek) verskuldig vir finansiële steun oor soveel jare. Die Kerk het ook 'n groot bydrae gelewer om die studie in Nederland bekostigbaar te maak. My dank gaan in dié verband in die besonder aan dr. S P Pretorius, P J de Beer en mnr J F Viljoen. Finansiële steun van die Universiteit van Pretoria en die National Research Foundation (vroeër SWO) word hiermee met groot dank erken. Chris en Linda Evert van Kamelia Drukkers het die kopieer- en bindwerk gedoen sonder dat ek 'n sent daarvoor betaal het. Ek het nie woorde om dié twee mense te bedank nie.

Ek is in die besonder bevoorregte posisie om in my vrou 'n predikant en medeleer te hê. Sy het deur haar arbeid ver buite haar eie werksterrein in die Gemeente baie



dae en aande se studie vir my moontlik gemaak. My hartlike dank aan haar en my twee seuns vir wie ek baie liefhet.

Daan van Wyk

Mei 2000

HOOFSTUK 1: PROBLEEMSTELLING

1.1	ALGEMEEN.....	1
1.1.1	Die historiese Jesus, die kerk en die teologie: 'n Probleem van 150 jaar.....	1
1.1.2	Die historiese Jesus, die kerk en die teologie: Die populêre vraag na Jesus	3
1.1.3	Die historiese Jesus: 'n Uitdaging aan die kerk en teologie	5
1.2	HANTERING VAN DIE PROBLEEM: PROGRAM VAN ONDERSOEK	8
1.3	OORSIG OOR DIE DEBAT IN DIE VERLEDE: DIE RELEVANSIE VIR KERK EN TEOLOGIE.....	12
1.3.1	Die eerste fase ("Old Quest"): Liberale Jesus-beelde, kerk en teologie.....	12
1.3.2	Die tweede fase ("No Quest"): Historiese skepsis, die kerk en teologie (Wrede, Schweitzer, Kähler, Bultmann)	16
1.3.3	Die derde fase ("New Quest"): Kontinuiteit en diskontinuiteit ter wille van kerk en teologie	30
1.3.4	Die vierde fase ("Renewed New Quest"/"Third Quest"): Die postmoderne vraag na Jesus, die kerk en die teologie	32
	Eindnotas	34

HOOFSTUK 2: GESELEKTEERDE PROFIELE VAN DIE HISTORIESE JESUS

2.1	INLEIDING.....	37
2.2	R W FUNK	39
2.2.1	Inleidend	39
2.2.2	Persoonlike betrokkenheid by Jesus-navorsing	39
2.2.3	Funk se Jesus	41
2.2.4	Vanaf Jesus tot by die kerk.....	43



2.2.5	Die rol van die belydenis en die kanon	49
2.2.6	Teologiese agenda	51
2.3	J D CROSSAN	53
2.3.1	Inleidend	53
2.3.2	Persoonlike betrokkenheid by Jesus-navorsing	54
2.3.3	Crossan se Jesus.....	56
2.3.4	Vanaf Jesus tot by die kerk.....	59
2.3.5	Die rol van die belydenis en die kanon	63
2.3.6	Teologiese agenda	64
2.4	A G VAN AARDE.....	66
2.4.1	Inleidend	66
2.4.2	Persoonlike betrokkenheid by Jesus-navorsing	67
2.4.3	Van Aarde se Jesus	67
2.4.4	Vanaf Jesus tot by die kerk.....	73
2.4.5	Die rol van die belydenis en die kanon	78
2.4.6	Teologiese agenda	82
2.5	N T WRIGHT	84
2.5.1	Inleidend	84
2.5.2	Persoonlike betrokkenheid by Jesus-navorsing	84
2.5.3	Wright se Jesus.....	89
2.5.4	Vanaf Jesus tot by die kerk.....	94
2.5.5	Die rol van die belydenis en die kanon	96
2.5.6	Teologiese agenda	97
2.6	W SCHMITHALS	99
2.6.1	Inleidend	99
2.6.2	Persoonlike betrokkenheid by Jesus-navorsing	99
2.6.3	Schmithals se visie op Jesus.....	100
2.6.4	Vanaf Jesus tot by die kerk.....	102
2.6.5	Teologiese agenda, die belydenis en die kanon.....	105
	Eindnotas	107

HOOFTUK 3: SAMEVATTENDE OPMERKINGS OOR DIE DEBAT IN DIE VERLEDE EN IN DIE HEDE: 'N KRITIESE-TEOLOGIESE BEOORDE- LING

3.1	SAMEVATTENDE OPMERKINGS OOR DIE DEBAT IN DIE VERLEDE EN IN DIE HEDE	109
3.1.1	Profiele van Jesus	109
3.1.2	Van Jesus tot by die kerk: Historiese en teologiese ontwikkelingstrajekte	118
3.1.2.1	Diversiteit van die begin af	118
3.1.2.2	Jesus van Nasaret - 'n enigma	119
3.1.2.3	Vroeg na-Pase: Duisternis	121
3.1.2.4	Aanvanklik twee onafhanklike tradisielyne/teologiese rigtings na-Pase.....	122
3.1.2.4.1	Die kerugmatiese tradisielyn	123
	i Die opstanding as die beslissende moment	123
	ii Die Pauliniese teologie	126
3.1.2.4.2	Die Jesus-tradisielyn.....	128
3.1.2.5	Die bymekaarkom van die twee tradisielyne	129
3.1.3	Die rol van die belydenis en die kanon	130
3.1.4	Relevansie van Jesus-navorsing vir kerk en teologie	131
3.1.4.1	Die koninkryk van God: Die Christologiese/Jesu-logiese sentrum?	132
3.1.4.2	Die vraag oor Jesus van Nasaret is 'n vraag na God.....	132
3.1.4.3	Historiese Jesus-navorsing dring die kerk en teologie tot besinning	134
3.2	'N HERMENEUTIESE DILEMMA	136
3.2.1	Teologie en/of geskiedenis	136
3.2.2	Geskiedenis	138
3.2.2.1	Voorlopigheid van uitsprake en konstruksies.....	138
3.2.2.2	'n Onbevange ondersoek van alle tekste	141
3.2.2.3	Die historiese bewussyn van die moderne mens	142
3.2.2	Teologie.....	142
3.2.3	Die wesenlike vraag: Die vraag na die waarheid.....	145
3.3	'N KRITIESE TEOLOGIESE BEOORDELING	149
3.3.1	'n Reduksionisties-positivistiese benadering	149



3.3.2	'n Fundamentalisties-positivistiese benadering	152
3.3.3	'n Dialektiese benadering	153
3.4	SAMEVATTING	155
	Eindnotas	157

HOOFSTUK 4: DIE RELEVANSIE VAN HISTORIESE JESUS-NAVORSING VIR KERK EN TEOLOGIE

4.1	KERK EN TEOLOGIE IN DIE EEN EN TWINTIGSTE EEU	159
4.2	HISTORIESE JESUS-NAVORSING EN DIE BYBEL: 'N VERDERE HERMENEUTIESE KNOOPPUNT	160
4.2.1	Historiese Jesus-navorsing en die Bybel in 'n postmoderne wêreld	160
4.3	HISTORIESE JESUS-NAVORSING EN DIE KERKLIKE BELYDENIS	165
4.3.1	Die kerklike belydenis in 'n postmoderne wêreld	165
4.3.2	Historiese Jesus-navorsing en die kerklike belydenis	166
4.3.3	Roeringe op die kerklike werf van die Nederduitsch Hervormde Kerk	167
4.3.4	'n Nuwe belydenis?	174
4.4	RELEVANSIE VAN HISTORIESE JESUS-NAVORSING VIR KERK EN TEOLOGIE	177
4.4.1	Die vraag na die historiese Jesus is onvermydelik deel van die hedendaagse teologiebeoefening	177
4.4.2	Kennis van die historiese Jesus is nie <i>sine qua non</i> vir die geloof nie ..	178
4.4.3	'n Verskuiwing in die sentrum van die Christologie?	180
4.4.4	Die verkondiging van die konsep "koninkryk van God"	182
4.4.5	'n Praktiese uitmonding van belangrike geloofskonsepte	183
4.4.5.1	Die maagdelike verwekking van Jesus	184
4.4.5.2	Die opstanding van Jesus	185
4.4.5.3	Die belydenis "Jesus is God"	189
	(i) Historiese Jesus-navorsing en die Godheid van Jesus	190
	(ii) Die Godheid van Jesus in die Konstantynse Christendom ..	191
	(iii) Die Godheid van Jesus: Hernieuwe besinning	192



4.4.6	Die oorgang vanaf die historiese Jesus na die Christus van die geloof kan histories verklaar word.....	197
4.4.7	Jesus - die kanon agter die kanon?	198
4.4.8	Afskeid van die Bybels-Reformatoriese teologie?.....	201
4.5	GEVOLGTREKKING: HISTORIESE JESUS-NAVORSING - 'N UITDA- GING VIR KERK EN TEOLOGIE	203
	Eindnotas	206
	LITERATUURVERWYSINGS	211
	OPSOMMING	221
	SUMMARY	223